

Тактичні схеми та їх вплив на ефективність гри у жіночому футболі

Ляхова Інна Миколаївна¹, Зеленюк Оксана Володимирівна²

Опубліковано	Секція	УДК
30.01.2025	Освіта/Педагогіка	796.332.015

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15150069>

Анотація. *Мета.* Дослідження спрямоване на аналіз тактичних уподобань, технічної підготовки та рівня тактичної гнучкості футболісток Першої Ліги України. Основна увага зосереджена на виборі тактичних схем, ключових технічних навичках гравчинь різних амплуа, а також на порівнянні особливостей українського жіночого футболу із європейськими стандартами. *Методи.* У дослідженні використано метод анкетного опитування, в якому брали участь 23 футболістки ЖФК «Динамо-Київ» (жінки) віком 18–22 років. Аналіз отриманих даних здійснювався з використанням статистичних методів оцінки тактичних та технічних уподобань футболісток.

Результати. Встановлено, що найбільш популярною тактичною схемою серед українських футболісток є 1-4-4-2, яку підтримують 60% респонденток, тоді як 35% віддають перевагу схемі 1-4-3-3. Тактичні пріоритети гравчинь демонструють орієнтацію на командну гру, що підтверджується домінуванням колективних атакуючих та оборонних стратегій. Найважливішими технічними навичками для нападників визначено дриблінг (88%) та удари по м'ячу, для захисників – відбір м'яча (88%) та точні передачі, а для півзахисників – дальні передачі (58%) та фінти (22%). Також з'ясовано, що 98% футболісток позитивно оцінюють рівень техніко-тактичної підготовки в команді, що свідчить про ефективність застосовуваних тренувальних методик. Порівняльний аналіз українських футболісток із гравчинями європейських ліг показав, що українські спортсменки більше орієнтовані на колективну тактику, тоді як у Європі більша увага приділяється індивідуальній тактичній підготовці та тактичній адаптивності. *Висновки.* Отримані результати свідчать про високий рівень тактичної підготовки українських футболісток, проте існує потреба у розширенні тактичної гнучкості та адаптації європейських підходів до навчально-тренувального процесу. Впровадження сучасних методик, аналітичних технологій та індивідуальних програм розвитку сприятиме покращенню ефективності тактичних дій, підвищенню конкурентоспроможності українських команд на міжнародній арені та інтеграції національного жіночого футболу в європейський футбольний простір, враховуючи сучасні тенденції розвитку ігрових систем, персоналізації підготовки та цифрового аналізу тактичних дій.

¹ доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 04212, м. Київ, вул. Левка Лук'яненка, 13-Б, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6882-7299>

² кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання та здоров'я, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Мала Шияновська 2, 01011, м. Київ, ov.zeleniuk@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-9183-7807>

Ключові слова: футбол, тактична підготовка футболістів, ігрові ампуа, тактичні дії, командна гра, технічні навички, прийняття рішень.

Tactical systems and their effectiveness in women's football

Abstract. Purpose. The study is aimed at analyzing the tactical preferences, technical training, and level of tactical flexibility of female football players in the Ukrainian First League. The focus is on the selection of tactical formations, key technical skills of players in different positions, and a comparison of the specific features of Ukrainian women's football with European standards.

Methods. The study employed a questionnaire survey involving 23 female players from WFC "Dynamo-Kyiv" (women) aged 18–22. The obtained data were analyzed using statistical methods to assess the players' tactical and technical preferences.

Results. It was found that the most popular tactical formation among Ukrainian female footballers is 1-4-4-2, favored by 60% of respondents, while 35% prefer the 1-4-3-3 system. The players' tactical priorities reflect a focus on team play, as evidenced by the predominance of collective attacking and defensive strategies. The most important technical skills for forwards were identified as dribbling (88%) and shooting; for defenders – tackling (88%) and accurate passing; and for midfielders – long passes (58%) and feints (22%). Furthermore, 98% of the players gave a positive assessment of the team's level of technical and tactical training, indicating the effectiveness of the training methods used. A comparative analysis with players from European leagues showed that Ukrainian players are more oriented toward collective tactics, whereas European teams place greater emphasis on individual tactical training and tactical adaptability.

Conclusions. The results indicate a high level of tactical preparedness among Ukrainian female footballers; however, there is a need to expand tactical flexibility and incorporate European approaches into the training process. The implementation of modern methodologies, analytical technologies, and individualized development programs will contribute to improving tactical performance, enhancing the international competitiveness of Ukrainian teams, and integrating national women's football into the European football space, taking into account current trends in playing systems, personalized training, and digital tactical analysis.

Keywords: football, tactical training of players, playing positions, tactical actions, team play, technical skills, decision-making.

Вступ

Постановка проблеми.

Жіночий футбол набуває все більшої популярності та розвитку на міжнародному рівні, однак наукові дослідження, присвячені тактичним аспектам гри, залишаються менш поширеними у порівнянні з чоловічим футболом. Тактичні системи відіграють вирішальну роль у формуванні стратегії команди, її здатності адаптуватися до суперників та ефективності гри загалом. Попри зростаючий рівень професіоналізму жіночого футболу, залишається відкритим питання щодо оптимальної тактичної організації гри, що забезпечить найкращі результати в залежності від складу команди, рівня суперників та особливостей змагального процесу. Важливим аспектом є також порівняння тактичних моделей, що використовуються у жіночому та чоловічому футболі, їх ефективність у різних ігрових ситуаціях та вплив на спортивні досягнення команд. Таким чином, дослідження тактичних систем у жіночому футболі є актуальним, оскільки його результати можуть сприяти вдосконаленню тренувального процесу, оптимізації підходів до тактичної підготовки та підвищенню ефективності гри команд на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Жіночий футбол зазнав значного розвитку в останні роки, що відбивається у зростанні кількості учасників, інвестицій та загального рівня гри. Важливим аспектом цього розвитку є вдосконалення тактичних систем, шовикористовуються в жіночому футболі, та їх ефективність. Сучасні дослідження показують, що в жіночому футболі спостерігається збільшення тривалості володіння м'ячем та зменшення кількості ударів з великої відстані. Гравці стали виконувати складніші та цінніші передачі з більшою точністю, зокрема, намагаючись влучити в кути воріт [2]. Високий пресинг став невід'ємною частиною гри провідних жіночих команд, що підвищує рівень захисту та інтенсивність гри. Високий пресинг та короткі передачі від воротаря підвищують ефективність атак [8]. Аналіз атакуючих дій показав, що більшість атак у жіночому футболі є неефективними, але певні критерії, такі як форма початку атаки, зона володіння м'ячем та час володіння, є статистично значущими для успіху атаки [12]. Існує потреба в подальших дослідженнях, які б інтегрували фізичні, технічні та тактичні характеристики для глибшого розуміння продуктивності матчів [5]. Також важливо враховувати фізичні характеристики гравців, простір для індивідуальних дій та тип атаки, що впливають на успіх у жіночому футболі [7]. Порівняння тактичних систем у футболі є важливим аспектом для розуміння впливу різних формацій на гру команди. Дослідження показують, що різні тактичні системи можуть впливати на фізичні вимоги до гравців, ефективність атакуючих і захисних дій, а також на загальну тактичну поведінку команди.

Дослідження засвідчують, що загальні фізичні вимоги незначно відрізняються між тактичними системами 1-4-5-1 і 1-3-5-2, хоча зміни у формації можуть по-різному впливати на різні позиції гравців. Наприклад, центральні захисники в системі 1-4-5-1 виконують більше високошвидкісних пробіжок, ніж у 1-3-5-2. У системах з трьома захисниками (3DP) спостерігається більше прискорень і уповільнень у півзахисників, тоді як у системах з чотирма захисниками (4DP) ці показники нижчі [13]. Системи з трьома центральними захисниками (3CB) демонструють вищу ефективність у передачах, володінні м'ячем і завершенні атак, ніж системи з двома центральними захисниками (2CB) [14]. Використання систем позиційного відстеження, таких як GPS і UWB, дозволяє більш точно аналізувати тактичні дії гравців на полі. UWB-системи показали вищу точність у визначенні позицій гравців, що робить їх корисними для тактичного аналізу [3]. Важливо розвивати технічні та тактичні дії, які включають в себе прийняття рішень, координацію та використання простору [8, 9].

У футболі тактичні системи відіграють ключову роль у визначенні ефективності команди як в обороні, так і в атаці. Вибір тактичної системи може суттєво вплинути на результати команди. Системи з двома центральними захисниками виявилися більш ефективними в обороні, ніж системи з трьома центральними захисниками. У системах з трьома центральними захисниками (3CB) спостерігається вища ефективність передач і володіння м'ячем, що може сприяти кращій оборонній організації [14]. Фізичні вимоги до гравців можуть змінюватися залежно від тактичної системи. Наприклад, у системі 1-3-5-2 гравці покривають більші дистанції, ніж у системі 1-4-5-1 [4]. Найефективніша тактична система у футболі залежить від команди, її гравців, стилю гри та суперника. Однак, деякі формації історично демонстрували більшу ефективність на різних рівнях футболу.

Тактична система 4-3-3 є однією з найпопулярніших формацій у сучасному футболі, яка забезпечує баланс між атакою та обороною, дозволяє домінувати у володінні м'ячем та ефективно пресингувати суперника. Тактична система 4-3-3 підходить командам, що прагнуть домінувати у грі, контролювати м'яч і вести агресивний високий пресинг. Однак її ефективність залежить від рівня гравців, особливо вінгерів і півзахисників, які повинні володіти високими фізичними та технічними якостями. Схема 4-3-3 має певні ризики, зокрема вразливість до контратак, якщо флангові захисники піднімаються

надто високо, а також вимагає технічних і тактично грамотних півзахисників для забезпечення стабільності гри.

Тактична система 4-2-3-1 є однією з найбільш гнучких і збалансованих у сучасному футболі, поєднуючи надійну оборону, контроль центру поля та ефективну підтримку атак. Вона передбачає чотирьох захисників, двох опорних півзахисників, трьох атакувальних півзахисників і одного центрального форварда, що дозволяє команді легко перебудовуватися між обороною та атакою. Основними перевагами є стабільність у захисті, можливість швидких переходів у напад та варіативність атакувальних дій, а головними недоліками – високі вимоги до центральних півзахисників та ризик ізоляції форварда без належної підтримки. Ця схема успішно застосовувалася такими командами, як Реал Мадрид (2014), збірна Німеччини (2014) та Манчестер Юнайтед (2008-2011), що демонструє її ефективність для команд, що прагнуть контролювати темп гри та адаптуватися до суперників.

Тактична система 3-5-2 є гнучкою формацією, що дозволяє контролювати центр поля, забезпечувати баланс між обороною та атакою, а також створювати чисельну перевагу у ключових зонах. Вона складається з трьох центральних захисників, п'яти півзахисників (з двома латераліями, що підтримують як атаку, так і оборону) та двох нападників, які забезпечують тиск на суперника. Основними перевагами є контроль гри у центрі, гнучкість у перебудові та надійна оборона, тоді як головними недоліками є високі вимоги до латералів та потенційна вразливість до атак через фланги. Ця схема успішно використовувалася Ювентусом (2011-2014), збірною Італії (2021) та Манчестер Юнайтед (2018), демонструючи свою ефективність у командах, що прагнуть поєднувати стабільність в обороні з активною атакувальною грою.

Тактична схема 4-4-2 є однією з найкласичніших у футболі, що забезпечує простоту, баланс між атакою та обороною, а також високу організованість команди. Вона складається з чотирьох захисників, чотирьох півзахисників і двох нападників, що дозволяє команді компактно оборонятися та швидко переходити в контратаку. Основними перевагами є надійна оборонна структура, простота у впровадженні та ефективність у грі другим номером, тоді як серед недоліків виділяється менша тактична гнучкість та складнощі у контролі центру поля при грі проти команд із трьома центральними півзахисниками. Цю схему успішно використовували Лестер Сіті (2015-16) під керівництвом Клаудіо Раньєрі, Атлетіко Мадрид (2013-2020) з Дієго Сімеоне та Манчестер Юнайтед (1999) під керівництвом Алекса Фергюсона, демонструючи її ефективність у контратакуючому стилі гри.

Тактичні системи 5-3-2 та 5-4-1 є варіантами гри з трьома центральними захисниками, що забезпечують високу стабільність в обороні та ефективні контратаки. У схемі 5-3-2 команда використовує п'ять захисників, трьох центральних півзахисників та двох нападників, що дозволяє балансувати між обороною та атакою, підтримуючи щільний центр поля та використовуючи латеральних захисників для розвитку атак. Водночас 5-4-1 є більш оборонним варіантом, де команда зміцнює півзахист, зменшуючи атакувальний потенціал на користь міцної оборонної лінії та швидких контратак через єдиного форварда. Основними перевагами цих схем є надійність у захисті, компактність та ефективність у грі проти сильніших суперників, тоді як серед недоліків – велике навантаження на латералів та обмеженість атакувальних варіантів. Ці формації успішно використовувалися Челсі (2016-2017) під керівництвом Антоніо Конте, збірною Франції (2018) на Чемпіонаті світу та Атлетіко Мадрид (2020) у матчах проти топ-команд, демонструючи свою ефективність у грі від оборони з акцентом на контратаки.

Тактичні схеми 5-3-2 та 5-4-1, які базуються на обороні з акцентом на контратаки, вимагають від нападників особливих фізичних і технічних якостей, що забезпечують ефективне завершення атак. У цих схемах форварди повинні бути швидшими за захисників, щоб вигравати боротьбу за м'яч і створювати можливості для удару по

воротах [16]. Високий рівень контролю м'яча є критично важливим, оскільки він дозволяє нападникам ефективно маневрувати в обмеженому просторі та уникати пресингу суперника [6,15]. Крім того, успішна реалізація тактичного задуму залежить від точності передач та ударів, оскільки форварди повинні володіти високою точністю, щоб створювати і реалізовувати гольові моменти [1,10]. Важливу роль відіграє також рухливість та прийняття рішень, оскільки швидке тактичне мислення та здатність миттєво оцінювати ситуацію на полі є визначальними факторами для ефективного використання простору і створення небезпечних моментів у грі [9,11]. Таким чином, тактичні формації 5-3-2 та 5-4-1 вимагають від нападників не лише фізичних та технічних здібностей, а й високої тактичної обізнаності та гнучкості в ухваленні рішень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Попри широку популярність тактичних схем 4-3-3, 4-2-3-1, 3-5-2, 4-4-2, 5-3-2 та 5-4-1, їхній детальний аналіз у контексті сучасного футболу виявляє низку невирішених питань, що потребують подальшого дослідження.

Однією з ключових проблем є адаптація тактичних схем до жіночого футболу, оскільки більшість наукових досліджень зосереджені на чоловічих командах. Відсутність комплексного аналізу впливу фізичних, технічних та психологічних особливостей жіночого футболу на ефективність кожної з цих формацій ускладнює їхнє застосування на практиці.

Ще одним невирішеним аспектом є оптимальний баланс між атакою та обороною. Наприклад, тактична схема 4-3-3 забезпечує домінування у володінні м'ячем, втім вразливою до контратак; 4-2-3-1 дає баланс між атаками та захистом, проте вимагає висококваліфікованих півзахисників. Тактична схема 3-5-2 дозволяє контролювати центр поля, але залежить від витривалості латеральних гравців; 4-4-2 є ефективною в контратаках, однак може поступатися в контролі середньої ланки. Тактична схеми 5-3-2 та 5-4-1 забезпечують надійну оборону, разом із тим вони обмежують атакуючі можливості команди. Також недостатньо досліджена психологічна та когнітивна підготовка футболісток для ефективного використання цих схем, зокрема щодо прийняття рішень під тиском, швидкої адаптації до зміни тактичних налаштувань під час гри та взаємодії між лініями.

Внесок авторів полягає у дослідженні ефективності популярних тактичних систем у контексті жіночого футболу з урахуванням ігрових амплуа, технічних навичок та командної взаємодії.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою цієї статті є аналіз техніко-тактичних уподобань футболісток Першої Ліги України, здійснення оцінки їхньої підготовки та порівняння з європейськими стандартами жіночого футболу. Дослідження спрямоване на виявлення ключових аспектів розвитку футболісток, зокрема їхніх технічних навичок і тактичного вибору.

Для досягнення мети вирішувалися такі завдання:

1. Проаналізувати літературні джерела та наукові дослідження щодо тактичних особливостей жіночого футболу та визначити їх вплив на ефективність гри.
2. Визначити основні тактичні вподобання футболісток, зокрема пріоритетний вибір атакуючих та оборонних схем гри.
3. Зіставити тактичні уподобання українських футболісток із тенденціями європейського футболу, та визначити виявлені ефективні підходи до підготовки та ведення гри.

Результати

Проведене анкетне опитування 23 футболісток Першої Ліги України, ФК «Динамо-Київ» (жінки) віком від 18 до 22 років засвідчило, що 42% спортсменок займаються футболом від 4 до 6 років; 30% – від 7 до 9 років, 20% – від 1 до 3 років і лише 8%

футболісток мають досвід у футболі понад 10 років. Дослідження також виявило, що 40% опитаних грають у складі команди протягом одного року; 25% виступають на змаганнях два роки; 15% – менше одного року; 12% – три роки, а 8% опитаних – чотири роки. Щодо кваліфікаційного рівня, 75% спортсменок мають 1 розряд, 18% – КМС, а 7% – 2 розряд.

Аналіз тактичних уподобань спортсменок показав, що 10% футболісток надають перевагу захисній індивідуальній тактиці в атакуючих діях; 32% віддають перевагу наступальній груповій тактиці; 12% – тактиці групової оборони; 35% – колективному наступу, а 11% – тактиці колективної оборони. Щодо загальних тактичних підходів, то: 36% спортсменок відзначили перевагу тактики групової оборони; 30% підтримують колективну оборону; 14% обирають захисну індивідуальну тактику; 10% – опитаних використовують наступальну індивідуальну тактику, а 6% – наступальну групову тактику. Вибір оптимальної тактичної схеми гри продемонстрував, що 60% футболісток вважають найбільш ефективною систему 1-4-4-2, 35% віддають перевагу 1-4-3-3, тоді як лише 5% підтримують 1-4-5-1. Визначено, що 70% спортсменок вважають найбільш ефективним виконання техніко-тактичних дій у зоні нападу, тоді як 30% відзначили пріоритетність реалізації цих дій у штрафній зоні.

Щодо технічних навичок, які є критично важливими для різних ігрових амплуа, було встановлено, що 88% футболісток вважають дриблінг основним елементом для нападників, оскільки він забезпечує маневреність у русі та можливість уникати захисників. Другорядним, але також важливою навичкою, визначено удари по м'ячу. У захисній лінії 88% спортсменок наголошують на важливості техніки відбору м'яча, а також підкреслюють значення точних коротких і довгих передач. Для півзахисниць 58% футболісток визначили дальні передачі як найважливішу навичку, тоді як 22% віддали перевагу відволікаючим діям (фінтам), а 20% – дриблінгу. Аналіз навичок, які футболістки вважають своїми сильними сторонами, показав, що 35% опитаних відзначили удари по м'ячу як найкраще відпрацьований елемент; 14% вважають, що добре володіють усіма технічними елементами; 12% футболісток виокремили дальні передачі, ще 12% – довгі та короткі передачі, а 10% – фінти та відбір м'яча. Водночас лише 7% спортсменок заявили, що добре володіють такими технічними навичками, як нижній прийом м'яча, пас, відбір м'яча та вкидання.

Оцінка потреб у вдосконаленні технічних навичок виявила, що футболістки вбачають необхідність додаткової роботи над фінтами, дриблінгом, ударами по м'ячу та верхніми передачами. Щодо підходів до техніко-тактичної підготовки на тренуваннях, то 98% опитаних висловили позитивну оцінку діяльності тренерського штабу в цьому аспекті. Крім того, 98% спортсменок підкреслили важливість розвитку групових тактичних дій у процесі підготовки.

Порівняльний аналіз тактичних вподобань українських футболісток із гравчинями європейських ліг засвідчив як наявність спільних тенденцій, так і певні відмінності, обумовлені культурними, тренувальними та стратегічними особливостями. Українські футболістки надають перевагу колективним тактичним діям як в атаці, так і в обороні, що свідчить про орієнтацію на командну гру та взаємодію між гравчинями. Подібна тенденція простежується і в європейських лігах, де командна взаємодія є ключовим елементом успішної гри. Однак, у деяких європейських командах більша увага приділяється індивідуальній тактичній підготовці, що дозволяє гравчиням ухвалювати самостійні рішення в нестандартних ситуаціях.

Європейські команди часто демонструють тактичну гнучкість, адаптуючи свої схеми під конкретного суперника або ситуацію на полі. Це включає перехід між різними формаціями протягом матчу. В українських командах також практикуються різні тактичні схеми, однак рівень гнучкості може залежати від досвіду тренерського штабу та підготовки гравчинь. У європейських лігах значна увага приділяється аналітиці та інноваційним методам тренувань, що включає використання сучасних технологій для

аналізу гри та індивідуальних показників гравчинь. В Україні такі підходи також впроваджуються, але можуть бути менш поширеними через обмежені ресурси або інші фактори.

Висновок

Дослідження тактичних вподобань та технічної підготовки футболісток Першої Ліги України виявило низку ключових аспектів, що характеризують сучасний стан жіночого футболу в Україні. Аналіз результатів анкетного опитування засвідчив, що більшість спортсменок мають значний досвід у грі, проте рівень їхньої тактичної підготовки та вибір формацій свідчать про переважну орієнтацію на командну взаємодію та класичні тактичні схеми. Найбільш популярною тактичною системою серед українських футболісток є 1-4-4-2, що вказує на прагнення до збалансованого стилю гри, який поєднує надійну оборону та ефективний перехід в атаку. Також високу підтримку отримала схема 1-4-3-3, яка підходить для команд, що використовують агресивний пресинг та контроль м'яча. Результати дослідження свідчать про необхідність подальшого розвитку українського жіночого футболу через впровадження сучасних тренувальних методик, використання тактичного аналізу на основі даних та адаптацію до європейських підходів до підготовки гравчинь. Поглиблене вивчення тактичних моделей та інтеграція інноваційних технологій у навчально-тренувальний процес сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українських команд на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Ali, A. (2011). Measuring soccer skill performance: a review. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 21.
2. Bransen, L., & Davis, J. (2024). A data-driven analysis of the technical and tactical evolution of elite women's football. *International Journal of Sports Science & Coaching*.
3. Bastida-Castillo, A., Gómez-Carmona, C., De La Cruz Sánchez, E., & Pino-Ortega, J. (2019). Comparing accuracy between global positioning systems and ultra-wideband-based position tracking systems used for tactical analyses in soccer. *European Journal of Sport Science*, 19, 1157 - 1165.
4. Baptista, I., Johansen, D., Figueiredo, P., Rebelo, A., & Pettersen, S. (2019). A comparison of match-physical demands between different tactical systems: 1-4-5-1 vs 1-3-5-2. *PLoS ONE*, 14.
5. Harkness-Armstrong, A., Till, K., Datson, N., Myhill, N., & Emmonds, S. (2022). A systematic review of match-play characteristics in women's soccer. *PLoS ONE*, 17.
6. Haraszti, P., Lente, L., Pucsok, J., & Puskás, A. (2024). The examination of ball skill development in youth football players. *Stadium - Hungarian Journal of Sport Sciences*.
7. Iván-Baragaño, I., Ardá, A., Anguera, M., Losada, J., & Maneiro, R. (2023). Future horizons in the analysis of technical-tactical performance in women's football: a mixed methods approach to the analysis of in-depth interviews with professional coaches and players. *Frontiers in Psychology*, 14.
8. Karpa, I., Ripak, I., Lobasyuk, V., & Shanta, I. (2023). Analysis of tactical actions of women's football teams participating in the UEFA Champions League. *Sports games*.
9. Klingner, F., Huijgen, B., Hartigh, R., & Kempe, M. (2021). Technical-tactical skill assessments in small-sided soccer games: A scoping review. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 17, 885 - 902.
10. Koopmann, T., Faber, I., Baker, J., & Schorer, J. (2020). Assessing Technical Skills in Talented Youth Athletes: A Systematic Review. *Sports Medicine (Auckland, N.z.)*, 50, 1593 - 1611.

11. Klatt, S., & Nerb, J. (2021). Position-Specific Attentional Skills in Team Sports: A Comparison between Defensive and Offensive Football Players. *Applied Sciences*.
12. Maneiro, R., Iván-Baragaño, I., Losada, J., & Ardá, A. (2022). Deciphering the offensive process in women's elite football: A multivariate study. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 32, 1650 - 1659.
13. Modrić, T., Veršić, Š., & Sekulić, D. (2020). Position Specific Running Performances in Professional Football (Soccer): Influence of Different Tactical Formations. *Sports*, 8.
14. Otero-Saborido, F., Torreblanca-Martinez, S., Torreblanca-Martínez, V., Nevado-Garrosa, F., Nuñez-Campos, M., & González-Jurado, J. (2023). Three-defender versus two-defender systems in football: A comparison of offensive play. *Proceedings of the Institution of Mechanical Engineers, Part P: Journal of Sports Engineering and Technology*.
15. Subhan, A., Widodo, A., & , S. (2024). The Influence of Early Motor Skill Development on Technical Proficiency in Adolescent Football Players. *Arkus*.
16. Xidirov, D. (2021). Technical and tactical aspects of the individual actions of defenders, midfielders and strikers in a football game. , 11, 1000-1003. <https://doi.org/10.5958/2249-7137.2021.00469.9>.